

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ASD-EAST Kurikulum

INTELLECTUAL OUTPUT 02

Pripremili:

Dr David Preece (Sveučilište u Northamptonu)
Dr Natalija Lisak (Sveučilište u Zagrebu)
Dr Ivana Lessner Listiakova (Sveučilište u Northamptonu)
Dr Jasmina Stošić (Sveučilište u Zagrebu)
Dr Joanna Kossewska (Pedagoško Sveučilište u Krakovu)
Dr Jasmina Troshanska (Autizam Makedonija Blue Firefly)

DATE MAY 2020 | FINAL VERSION

Contents

ASD-EAST EDUKACIJA ZA STRUČNJAKE.....	2
MODUL 1 KOMUNIKACIJA.....	3
MODUL 2 EMOCIONALNA REGULACIJA.....	4
MODUL 3 SOCIJALNE VJEŠTINE	5
MODUL 4 SENZORNE POTREBE.....	6
MODUL 5 PRILAGODBE OKOLINE I KURIKULUMA.....	7
MODULE 6 CHALLENGING BEHAVIOUR.....	8

ASD-EAST edukacija za stručnjake

Opis edukacije

Kroz predavanja, radionice, raspravu u grupi, prikaze slučaja, primjere situacija iz škole i svakodnevnog života, ASD – EAST edukacija usmjerena je na:

- usvajanje novog znanja
- povećanje razumijevanja
- poboljšanje praktičnih vještina u primjeni strategija za podučavanje učenika s poremećajem iz spektra autizma osnovnoškolske dobi u redovnim i posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja.

Ovaj kurikulum kreiran je korištenjem različitih izvora: pregleda literature, pregleda trenutne „dobre prakse“ na području poremećaja iz spektra autizma te provedbom upitnika za procjenu znanja, samopouzdanja i potreba za edukacijom stručnjaka koji rade s učenicima s PSA u Hrvatskoj, Sjevernoj Makedoniji i Poljskoj. Kurikulum se sastoji od 6 modula koji uključuju sljedeće teme:

1. Poticanje komunikacije
2. Razvoj emocionalne regulacije
3. Socijalne vještine
4. Senzorne potrebe
5. Prilagodbe okoline i kurikulumu
6. Nepoželjna ponašanja

Ciljevi edukacije su:

- Poboljšati znanje i razumijevanje različitih potreba učenika s PSA
- Poboljšanje vještina stručnjaka koji rade s učenicima s PSA u različitim okruženjima
- Osnažiti stručnjake u donošenju odluka temeljenih na dokazima za podršku uključivanju i sudjelovanju djeteta s PSA u posebnim i redovnim uvjetima odgoja i obrazovanja
- Podržati stručnjake u razvoju njihovih vještina suradnje s roditeljima i drugim stručnjacima kako bi se to znanje o učenicima s PSA podijelilo u školi i široj zajednici.

Prepoznavanje izazova i potreba za edukacijom u okviru situacijske analize	Odgovori na izazove kroz razvoj ASD – EAST kurikulumu
Nošenje s nepoželjnim ponašanjima	=> Module 6 Nepoželjna ponašanja => Modules 1-5 objašnjavaju kako razumijevanje i odgovaranje na potrebe djeteta mogu spriječiti nepoželjna ponašanja
Nisko samopouzdanje u primjeni strategija u radu s djecom s PSA	=> Poboljšanje praktičnih vještina i razumijevanja stručnjaka podići će njihove kompetencije i osjećaj samoučinkovitosti što može dovesti do sprečavanja sagorijevanja i barem malo nadomjestiti potrebu za supervizijom
Suradnja s roditeljima i drugim stručnjacima	=> Svaki modul sadrži praktične strategije o tome kako prenijeti naučene strategije roditeljima, učiteljima i pomagačima/asistentima. => Poboljšano znanje i razumijevanje strategija rada s djecom s djecom PSA podići će vještine stručnjaka u prenošenju važnosti primjene svake od tih strategija.

Modul 1 Komunikacija

Opis

Kroz ovaj modul upoznajemo mnoštvo izazova s kojima se učenici s PSA mogu susresti prilikom korištenja ekspresivnog i receptivnog jezika u komunikaciji.

Vještine verbalne komunikacije kod učenika mogu varirati, pa ju tako neki učenici mogu koristiti vrlo ograničeno ili nimalo, dok neki mogu artikulirati svoje misli i potrebe koristeći vrlo opširan rječnik. Unatoč tome, svima je potrebno pružiti podršku u obradi verbalnih informacija (razumijevanju), a mnogo učenika koji govore, imaju teškoće u području semantike i pragmatike te trebaju podršku u vještinama održavanja dvosmjerne komunikacije.

Važno je uočiti, aktivno podučavati te razumjeti važnost razvijanja tih vještina, te omogućiti učenicima da ostvare svoj puni akademski potencijal.

Ishodi učenja

Sudionici će:

- identificirati različite teškoće u korištenju ekspresivnog i receptivnog jezika učenika s PSA
- koristiti niz strategija, pristupa i programa kako bi potaknuli razvoj komunikacije svojih učenika

Ključne teme

- istraživanje komunikacijskih različitosti učenika s PSA i identifikacija područja razvoja sa pojedinim učenicima
- pronalazak strategija koje je moguće implementirati kako bi učenici mogli ostvariti ishode kurikuluma, uključujući vizualnu podršku, korištenje tehnologije, individualizaciju programa te prilagodbu načina komunikacije stručnjaka prema učenicima kako bi potakli razvoj vještina receptivnog jezika

Razlika između redovnih i posebnih škola

Redovne škole	Posebne škole
<p>Fokus je na verbalnim vještinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Socijalna komunikacija, vještine zaključivanja • Razvoj vještina ekspresivnog jezika, npr. Vještine dijaloga • Razvoj vještina receptivnog jezika (razumijevanja) • Korištenje vizualne podrške i sredstava za pružanje podrške u razvoju vještina npr. "The Conversation Train" • Korištenje primjera i anegdota iz redovnih škola 	<p>Fokus je na predjezičnim vještinama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Razvoj komunikacije <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Uvod u komunikaciju putem razmjene slika ⇒ Uvod u korištenje jednostavnog znakovanja • Receptivni jezik: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ Istražiti komunikacijske različitosti i strategije koje bi ih podržale. Kroz korištenje primjera i anegdota iz posebnih škola • Korištenje vizualne podrške i resursa kojima bi poticali razvoj vještina

Modul 2 Emocionalna regulacija

Opis

Učenici s PSA često imaju teškoća s prepoznavanjem i prenošenjem promjena svog emocionalnog stanja svojoj okolini, kao i s prepoznavanjem emocija drugih osoba. Ove vještine važno je podučavati bez pretpostavki o razini emocionalne svjesnosti i razumijevanja pojedinih učenika. Njihova razina emocionalnog razumijevanja ne mora se nužno usporediti s njihovom razinom korištenja ekspresivnog jezika u komunikaciji.

Ovaj modul objašnjava važnost implementacije kurikuluma koji potiče razvoj emocionalne svjesnosti i uspješne implementacije strategija koje pomažu pri regulaciji emocionalnih stanja.

Ishodi učenja

Sudionici će:

- Koristiti strategije poticanja učenika da prepoznaju i komuniciraju promjene svojih emocionalnih stanja
- Prepoznati i implementirati strategije pružanja podrške učenicima kada doživljavaju neugodne emocije.
Bilješka: ne postoje "loše" emocije, samo ugodne i neugodne

Ključne teme

- Pružanje podrške stručnjacima u prepoznavanju emocionalnih stanja njihovih učenika
- Pružanje podrške učenicima u prepoznavanju emocionalnih stanja kod njih i ostalih
- Implementacija programa koji bi razvili "emocionalnu pismenost" i razumijevanje
- Implementacija strategija koje bi smanjile neugodna emocionalna stanja

Razlika između redovnih i posebnih škola

Redovne škole	Posebne škole
<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje osnovnih emocija (sretan, tužan...) • Prepoznavanje emocionalnih stanja kroz govor tijela, ton glasa i ekspresije lica • Skaliranje osjećaja • Uvod u kurikulum "Zona regulacije" • Uvod u strategije samo-regulacije emocionalnih stanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje osnovnih emocija • Kreiranje vizualne skale emocija • Prepoznavanje i implementacija strategija regulacije emocija s fokusom na odrasle osobe • Uvod u opuštanje

Modul 3 Socijalne vještine

Opis

PSA je karakteriziran teškoćama razumijevanja socijalnih situacija i interakcije, te misli, osjećaja i motiva ostalih. Socijalne vještine su usko povezane s emocionalnim razumijevanjem i ekspresijom, te socijalnom komunikacijom i osnova su za sve socijalne aktivnosti i interakcije.

Važno je prepoznati, aktivno podučavati i priznati važnost razvoja socijalnih vještina, kako bi omogućili učenicima maksimalan razvoj na tom području.

Ovaj modul identificira strategije koje potiču učenike s PSA da razviju svoje socijalne vještine i sudjeluju u socijalnim interakcijama.

Ishodi učenja

Sudionici će:

- Razumjeti izazove u socijalnim vještinama učenika s PSA
- Moći prepoznati metode i alate podučavanja različitih socijalnih vještina
- Dobiti znanja o osnovnim tehnikama i alatima za podučavanje i podršku razvoja socijalnih vještina

Ključne teme

- Razumijevanje osnovnih socijalnih vještina
- Korištenje naučenih vještina u stvarnim situacijama: npr. Igra i interakcija s odraslima, rad, izmjena reda i dijeljenje s drugima
- Tehnike i alati za podučavanje socijalnih vještina: socijalne priče, razgovori u stripovima, mapiranje socijalnog ponašanja, vršnjačka podrška, rana igra i vještine interakcije

Razlika između redovnih i posebnih škola

Redovne škole	Posebne škole
<ul style="list-style-type: none"> • Pristupi i strategije podučavanja socijalnih vještina: koncepti socijalnog mišljenja uključujući "Socijalnog detektiva" i "Mapiranje socijalnog ponašanja", socijalne priče, razgovore u stripovima te vršnjačku podršku 	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj vještina rane igre • Uvod u tehniku intenzivne interakcije • Pisanje i korištenje socijalnih priča

Modul 4 Senzorne potrebe

Opis

Djeca s PSA doživljavaju svijet na drugačiji način zbog svojih teškoća u tumačenju i integriranju osjetilnih podražaja iz vanjske okoline i vlastitog tijela. Te se razlike javljaju od vrlo rane dobi i utječu na ponašanje, socijalnu komunikaciju, motoričke sposobnosti, držanje tijela, govor i kognitivni razvoj. Rad na djetetovim senzornim teškoćama može imati pozitivan učinak na svim tim područjima.

Strategije senzorne integracije mogu povećati djetetovu unutarnju motivaciju i želju za komunikacijom kroz ugodne aktivnosti temeljene na igrama. U ovom će modulu stručnjacima biti predstavljeno kako koristiti niz različitih senzornih strategija i aktivnosti kako bi potaknuli i regulirali senzorno funkcioniranje.

Ishodi učenja

Sudionici će:

- steći znanje i razumijevanje različitog senzornog funkcioniranja
- biti u stanju prepoznati probleme u senzornom funkcioniranju djece
- biti u mogućnosti primijeniti senzorne strategije i razvijati aktivnosti.

Ključne teme

- Uvod u osjetilni sustav i prag podražljivosti
- Prepoznavanje senzornih potreba
- Prikazivanje senzornih strategija

Razlika između redovnih i posebnih škola - odaberite prezentaciju koja najbolje odgovara znanju i iskustvu polaznika, a ne nužno i okruženju.

Početna razina	Prezentacija za naprednu razinu
<ul style="list-style-type: none"> • Prepoznavanje da senzorne potrebe (preosjetljivost) mogu izazvati anksioznost i rezultirati osjećaju preplavljenosti, nepoželjnim ili izbjegavajućim ponašanjima • Uvod u hiper, hipo, pasivan i aktivan prikaz senzornih razlika na svim osjetilima (Dunn 1997) i strategije za podršku djetetu • Razumijevanje važnosti obrade senzornih informacija kako bi dijete moglo obraćati pažnju na nešto • Jednostavne prilagodbe učionica 	<ul style="list-style-type: none"> • Proučavanje Dunnovog modela s neurološkim pragom kontinuuma • Određivanje optimalne zone učenja • Korištenje vestibularnog sustava za reguliranje razine aktivnosti • Korištenje proprioceptivnog sustava za smirivanje i sprječavanje samoozljeđivanja

Modul 5 Prilagodbe okoline i kurikuluma

Opis

Poučavanje učenika s PSA zahtijeva od stručnjaka da budu fleksibilni u svojim nastavnim metodama. Prilagodbe metoda poučavanja kao i nastavnog sadržaja, fizičkog prostora i nastavnih materijala mogu biti potrebne za učinkovito sudjelovanje učenika s PSA u nastavi. Stručnjaci će možda trebati prilagoditi očekivane ishode učenja i oblike vrednovanja ishoda učenja temeljeni na razumijevanju različitih individualnih potreba učenika s PSA. Prepoznavanje važnosti predvidljivosti i odgovarajuće rutine za djecu s PSA u školskom okruženju može pridonijeti njihovom uspjehu.

Ishodi učenja

Sudionici će moći:

- koristiti različite pristupe u poučavanju i radni sustav
- strukturirati vrijeme, koristiti raspored i uvesti vizualnu strukturu
- odrediti potrebne prilagodbe za pojedine učenike

Ključne teme

- Prilagodbe metoda poučavanja
- Prilagodbe nastavnog sadržaja
- Prilagobe prostora i materijala
- Prilagodbe ishoda učenja

Razlika između redovnih i posebnih škola

Redovne škole	Posebne škole
<ul style="list-style-type: none"> • Vizualna struktura u osnovnoj školi s nekim potrebnim prilagodbama • Prilagodba nastavnih sadržaja i samostalnih zadataka • Smanjivanje distraktora 	<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje svih elemenata strukturiranog poučavanja kako bi se povećao uspjeh učenja i razvila samostalnost u izvršavanju zadataka • Stvaranje okruženja bez distraktora i strukturirane okoline

Module 6 Challenging behaviour

Opis

Može se činiti da se nepoželjno ponašanje javlja naglo i bez razloga, neki ga čak vide kao simptom poremećaja iz spektra autizma, ali svako nepoželjno ponašanje ima svrhu i značenje za osobu koja ga izražava.

Nepoželjno ponašanje može imati različite oblike, no važno je, obzirom na različitosti i teškoće osoba s PSA da se ono pogleda kroz „leću autizma“: kao ledenjak – nepoželjno ponašanje je ono što vidimo, no moramo uzeti u obzir i njegovu podlogu – ono što ga uzrokuje.

Važno istražiti funkcije i razloge pojave nepoželjnog ponašanja kod djece s PSA.

Cilj ovog modula je omogućiti stručnjacima prepoznavanje svrha/funkcija nepoželjnih ponašanja i razvijanje plana podrške za djecu koja ga izražavaju.

Ishodi učenja

Polaznici će moći:

- Razumijevanje osnovnih uzroka za nepoželjna ponašanja
- Razumijevanje razlike između izgleda i funkcije nepoželjnog ponašanja
- Provođenje posrednih i neposrednih metoda kako bi se ustanovila funkcija ponašanja
- Razvijanje strategija prevencije (npr. prilagođavanje okruženja, nastavni postupci, poučavanje novih vještina, korištenje vizualne podrške)
- Razvijanje strategije intervencije koje će uključivati opis strategija kad se nepoželjno ponašanje pojavi i opis zamjenskih ponašanja za nepoželjno ponašanje

Ključne teme

- Što su nepoželjna ponašanja?
- Zašto učenici izražavaju nepoželjna ponašanja – funkcije nepoželjnih ponašanja?
- Posredne metode funkcionalne procjene
- Neposredne metode funkcionalne procjene
- Razvoj i evaluacija plana podrške

N.B. Ova prezentacija ista je i za redovne i za posebne škole, no razlikuje se u korištenim materijalima, primjerima iz svakodnevnog života i fokusu na specifičnim strategijama

Redovne škole	Posebne škole
<ul style="list-style-type: none"> • Diferencijacija strategija prevencija ovisno o drugim modulima (npr. prilagodbe kurikuluma, pauze, socijalne priče, prilagodba mjesta za rad itd.) • Diferencijacija strategija intervencije (npr. Preusmjeravanje, samoregulacija, sustavi nagrađivanja, tokeni...) 	<ul style="list-style-type: none"> • Diferencijacija strategija prevencija ovisno o drugim modulima (npr. Sveobuhvatna vizualna podrška, PK sustavi, prilagodbe okoline itd.) • Diferencijacija strategija intervencije (e.g. prekidanje i preusmjeravanje, time – out, vizualna samoregulacija, sustavi nagrađivanja)

Note: polaznici će koristiti metode iz drugih modula kako bi osmislili strategije prevencije i intervencije